

б неправильним, бо ознаки ст.185 Кодексу України про адміністративну відповідальність виникають тоді, коли відповідна вимога поліцейського прямо передбачена в законі, а не випливає з аналогії закону.

Таким чином, у кримінальному процесуальному законі треба приділити належну увагу регламентації процесуального порядку відбирання в особи небіологічних зразків для експертизи.

Список використаних джерел:

1. Яковенко А. О. Порушення порядку відбирання зразків для експертного дослідження як підстава визнання доказів недопустимими. *Судова правда: Judicial Truth*. URL: <https://www.facebook.com/Judicial.Truth/> (дата звернення 08.02.2019).

2. Примусовий відбір зразків у особи для проведення експертизи : метод. рекомендації для практик. підрозділів / [О. В. Лускатов, В. В. Рогальська, А. І. Терещенко, В. Д. Людвік, К. М. Пантелєєв, Н. В. Павлова, Г. С. Бідняк]. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. 36 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/pdf> (дата звернення 08.02.2019).

УДК 343.98

*Павлова Н. В., канд. юрид. наук, доц., ст. викладач
Дніпропетровського державного університету внутрішніх
справ,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8231-5636>,
e-mail: Pavlova_Natalia_vvv@ukr.net*

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ СПЕЦІАЛІСТА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

При розслідуванні кримінальних правопорушень можуть виникнути питання, що виходять за межі професійних знань слідчого, і їх вирішення потребує втручання обізнаних осіб, котрі володіють спеціальними знаннями у певній галузі науки, техніки, мистецтва та ремесла. Не дивлячись на те, що чинним КПК України передбачається використання спеціальних знань тільки через залучення спеціаліста до участі у слідчих (розшукових) діях і призначення та проведення судової експертизи, насправді форми використання спеціальних знань можуть виходити за межі процесуальних і набувають непроцесуального характеру.

У криміналістичній літературі іноді відстоюються думки, що непроцесуальна форма не може існувати взагалі і використовуватися при встановленні істини у кримінальному провадженні, адже розслідування злочинів є кримінально-процесуальною діяльністю, а це виходить за її межі. Натомість, вважаємо неможливим на законодавчому рівні передбачити всі випадки, в яких може знадобитися допомога обізнаних осіб і прописати порядок дій таких осіб. Як на наш погляд, єдиною принциповою вимогою є дотримання прав, свобод та законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, та залучення спеціаліста не всупереч кримінально-процесуальним нормам.

Важливим також є зберігання ініціативності та самостійності з боку слідчого під час залучення спеціаліста, а не передавання йому повністю своїх повноважень. Ще О. І. Вінберг в радянські часи зазначав, що «спеціаліст – це особа, яка не підмінює слідчого, а це обізнана у певній галузі особа, покликана своїми спеціальними знаннями допомогти слідчому у всіх тих випадках, коли з питань, що мають значення для справи, потрібна його допомога» [1, с. 18].

Під час проведення слідчих (розшукових) дій в нагоді стане технічна допомога слідчого з боку фахівців, які, використовуючи сучасні технічні можливості фіксації доказової інформації, розвантажать слідчого і спрямують його зусилля на тактичну складову.

Так, за умов належного застосування фото- та відеофіксації цифровою технікою, під час проведення обшуку, огляду, слідчого експерименту тощо, досягається максимальна фіксація ходу та результатів слідчої дії, з максимальною зосередженістю слідчого на тактичній складовій. Після чого спільно зі слідчим можна переглянути записи при низькому темпі перегляду, звертаючи увагу на важливі моменти.

До того ж, згідно із ч. 2 ст. 104 КПК України, якщо допит фіксується за допомогою технічних засобів, текст показань може не вноситися до відповідного протоколу за умови, що жоден з учасників процесуальної дії не наполягає на цьому. У такому разі у протоколі зазначається, що показання зафіксовані на носії інформації, який додається до нього. У таких випадках особливо доцільно залучати спеціаліста для застосування ним науково-

технічних засобів, а саме звуко- та відеозапису, оскільки слідчий насамперед має підтримувати психологічний контакт з допитуваною особою. А фіксувати технічними засобами проведення допиту має запрошений спеціаліст [2, с. 190].

Обов'язковим, на нашу думку, є запрошення спеціаліста й у випадку проведення допиту та пред'явлення для впізнання у режимі відеоконференції. Проведення вказаних слідчих дій у такому форматі доцільно для забезпечення оперативності досудового розслідування у випадках, коли через поважні причини учасник процесу не має можливості прибути за місцем провадження досудового розслідування.

Роль спеціаліста полягає у технічному забезпеченні проведення слідчих дій у режимі відеоконференції. Так, У п. 3 статті 232 КПК України мова йдеться, що використання у дистанційному досудовому розслідуванні технічних засобів і технологій повинно забезпечувати належну якість зображення і звуку, а також інформаційну безпеку [3].

Про обов'язковість належної якості зображення та звуку вказано і в інструкції «Про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження)», затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 15 листопада 2012 № 155. До того ж, згідно з п. 3.2.3. цього нормативного документа, учасникам судового процесу (кримінального провадження) має бути забезпечена можливість чути та бачити хід судового засідання (судового провадження), ставити питання і отримувати відповіді, реалізовувати інші надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки, передбачені процесуальним законодавством. Для якісної організації запису всі учасники судового засідання (судового провадження) повинні висловлюватися голосно і виразно [4].

С. О. Книженко підкреслює, що проведення конференції забезпечується за допомогою комп'ютерної техніки, комп'ютерних технологій та мережі Інтернет. Наприклад, сучасний нетбук з вбудованою вебкамерою та можливістю відеозапису може бути використаний для проведення вказаних слідчих (розшукових) дій тільки за умови сучасного технічного оснащення. У зв'язку з цим, виникає та потребує розв'язання питання щодо якості обладнання, яке використовується для аудіо- чи відеозапису ходу слідчих (розшукових) дій. При проведенні дистанційного досудового розслідування слідчому доцільно використовувати техніку високого класу, оскільки це дозволить забезпечити належну якість аудіо- чи відеозапису, відсутність різного роду шумів, спотворень звуку та зображення. Комп'ютер має бути обладнаний вебкамерою (вмонтованою чи окремою), яка дозволить приймати/передавати зображення та звук високої якості. Постає питання, якою має бути швидкість з'єднання з Інтернетом, щоб забезпечити належну якість зображення і звуку, мінімізувати час, необхідний для проведення слідчої дії в режимі відеоконференції, підвищити їх ефективність, а також який вид програмного забезпечення можна використовувати. Як вважає вчений, такі програми можуть створюватися спеціально для проведення дистанційного досудового (судового) розслідування, або можна використати звичний для всіх Skype [5]. З огляду на це, саме спеціаліст в змозі забезпечити технічні можливості проведення допиту у зазначеному форматі.

Особливо важливою є участь спеціаліста, якщо вилучається інформація, що міститься в комп'ютерах, мобільних телефонах, інших електронних пристроях. Нерідко комп'ютерна техніка, мобільні телефони захищені паролем, який ускладнює доступ до інформації від сторонніх осіб. У даному випадку до огляду зазначеної техніки необхідно залучати фахівця, який зможе надати допомогу щодо увімкнення зазначеної техніки. Спеціаліст у галузі комп'ютерних технологій може надати консультацію з приводу побудови комп'ютерної програми, її роботи, місцезнаходження інформації, яка цікавить слідчого, способах її вилучення із пам'яті комп'ютера, проведення певних операцій за допомогою комп'ютера.

Технічна допомога спеціаліста стане в нагоді й під час огляду веб-сторінок та веб-сайтів з подальшим зберіганням та роздруківкою скриншоту із криміналістично значимою інформацією.

Список використаних джерел:

1. Винберг А. И. Специалист в процессе предварительного расследования. *Соц. законность*. 1961 № 9. С. 30–35.
2. Яремчук В. О. Роль спеціаліста в проведенні допиту: URL: <http://plaw.nlu.edu.ua> (дата звернення: 26 лютого 2019).
3. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 № 4651–VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua> (дата звернення: 25 лютого 2019).